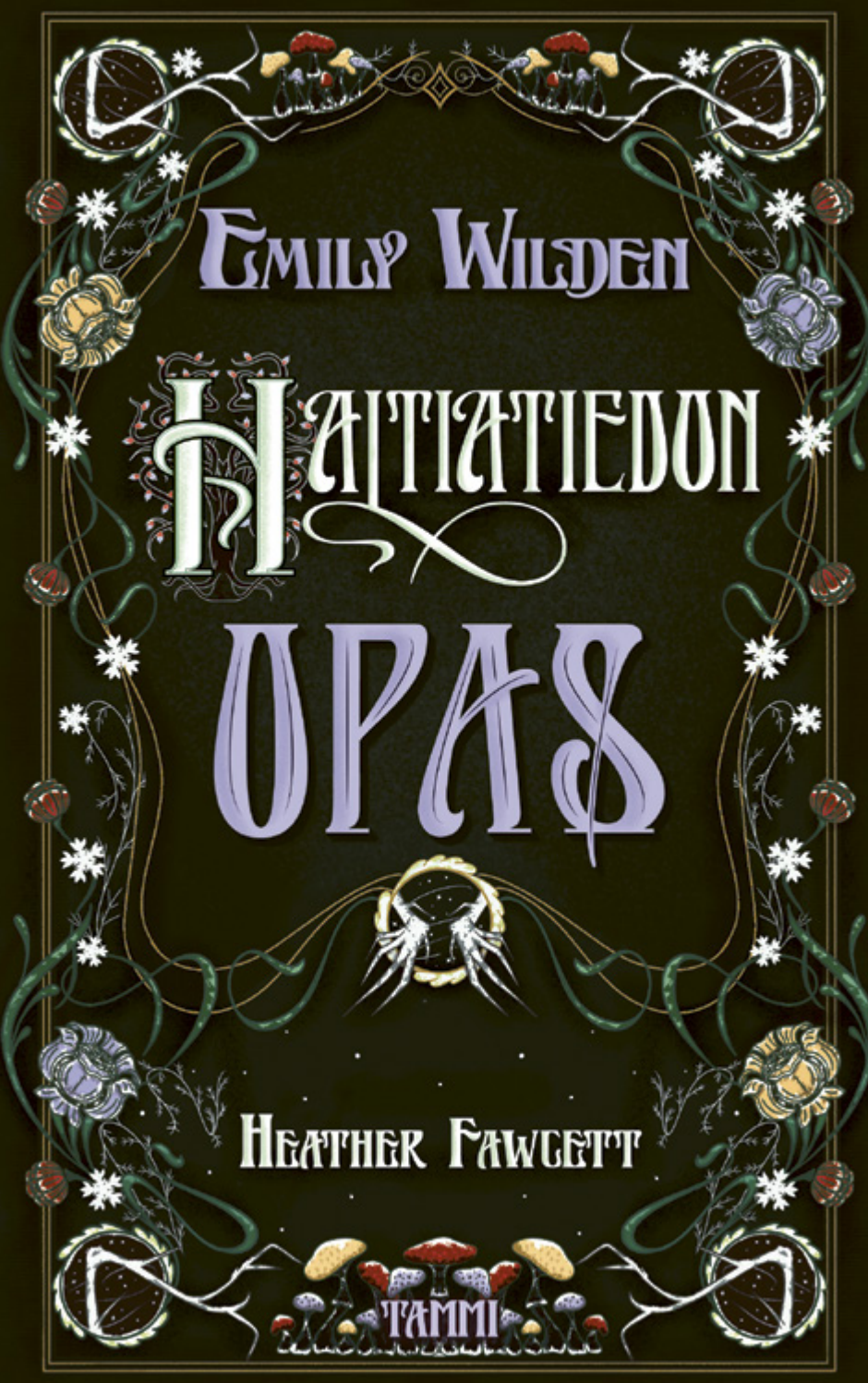

EMILY WILDEN

HASTIATEDON

OPAS

HEATHER FAWCETT

TAMMI

EMILY WILDE

Emily Wilden haltiatiedon opas (2023, suom. 2025)

Heather Fawcett

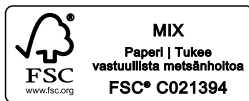
**Emily Wilden
haltiatiedon
opas**

Suomentanut Taimi Tornikoski

TAMMI

HELSINKI

Ensimmäinen painos

Englanninkielinen alkuteos *Emily Wilde's Encyclopaedia of Faeries*
ilmestyi Yhdysvalloissa 2023.

Copyright © 2023 by Heather Fawcett

Suomenkielinen laitos © Taimi Tornikoski ja Tammi 2025

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Painettu EU:ssa.

ISBN 978-952-04-6790-6

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@tammi.fi

20. lokakuuta 1909
– Hrafnsvik,
Ljoslanti

SHADOW ON erittäin pettynyt minuun. Koira makaa häntä liikkumattomana tulen ääressä kolean tuulen helisyttäessä ovea ja tuijottaa suuntaani pörröisten otsakiehkuroiden alta siihen syyllistävän alistuneeseen tapaan, joka on koirille ominainen. Tuntuu kuin se yrittäisi sanoa: *Olet raahannut minut vaikka kuinka monelle typerälle seikkailulle, mutta tämä on taatusti se, joka koituu kohtaloksemme*. Pahoin pelkään, etten voi väittää vastaan, mutta siitäkin huolimatta odotan tutkimusteni aloittamista aivan yhtä innokkaasti.

Tässä tekstissä tarkoitukseni on antaa rehellinen selonteke kenttätöni päivittäisestä etenemisestä, kun perehdyn salaperäiseen haltialajiin, jota kutsutaan ”piilokansaksi”. Tällä tutkimuspäiväkirjalla on kaksi tarkoitusta: olla muistin tukena sitten, kun koittaa aika koota kentällä tekemäni muistiinpanot viralliseen muotoon, ja toimia talletteena tutkijoille, jotka seuraavat jälkiäni, mikäli jäänkin Väen vangiksi. *Verba volant, scripta manent*. Kuten aiempienkin päiväkirjojeni kohdalla, oletan, että lukija hallitsee haltiatiedon perusteet, joskin selitän silti tietyt viitteet, jotka saattavat olla alan uusille tulokkaille vielä ennestään tuntemattomia.

Minulla ei ole ollut aiemmin syytä vieraillla Ljoslannissa, ja valehtelisin, jos väittäisin, etteivät ensimmäiset näkymäni tänä aamuna latistaneet intoani. Matka Lontoosta kestää viisi

päivää, ja ainut alus, jolla perille pääsee, on rahtilaiva, joka kuljettaa viikoittain monenlaisia hyödykkeitä ja paljon suppeamman joukon matkustajia. Matkasimme tasaista tahtia pohjoiseen jäävuoria väistellen, ja astelin kannella edestakaisin pitääkseni merisairauden loitolla. Olin yksi ensimmäisistä, jotka näkivät merestä kohoavat lumen peittämät vuoret. Noiden vuorten juurella punakattoinen Hrafnsvikin kylä nökötti kuin pienenä punahilkkana, jonka takana häämötti uhkaava susi.

Hivuttauduimme varovaisesti satamaan, ja osuimme laituriin yhden kerran rajusti, sillä harmaat aallot kävivät hurjina. Laivasillan laski vintturilla vanha mies, joka piteli savuketta huolettomasti hampaidensa välissä – olin niin vaikuttunut siitä, miten hän sai tupakan pysymään sytytettynä sellaisessa puhurissa, että huomasin vielä tunteja myöhemminkin muistelevani tuota meren pärskeissä sukkuloivaa hehkuvaa kipinää.

Huomasin, että olin ainut, joka nousi laivasta. Kapteeni las-ki arkkuni tömähdyksen saattelemana huurteiselle kannelle ja hymyili minulle tavalliseen tapaansa häkeltyneenä aivan kuin olisin ollut jokin vitsi, jonka hän ymmärsi vain puolittain. Vaikutti siltä, että harvalukuisiksi jääneet kanssamatkustajani olivat matkalla Ljoslannin ainoaan kaupunkiin, Loabæriin, joka olisi laivan seuraava poikkeamissatama. Minulla ei ollut asiaa Loabæriin, sillä Väkeä ei tapaa lainkaan kaupungeissa, vaan maailman kaukaisissa, unohdetuissa kolkissa.

Näin vuokraamani mökin satamasta asti, mikä hämmästytti minua. Maan omistava viljelijä, muuan Krystjan Egilson, kuvaili majapaikkaani kirjeenvaihdossamme: piskuinen kivi-hökkeli, jossa on kirkkaanvihreä turvekatto ja joka seisoo vuoren rinteessä aivan kylän laitamilla lähellä Kyrrðarskogurin metsää. Maa näytti todella karulta: pienimmätkin yksityiskohdat kirkkailla väreillä maalattujen mökkien rykelmästä

rannikon eloisaan vehreyteen ja edelleen vuorten huipuilla häämöttäviin jäätiköihin erottuivat niin terävinä ja yksinäisinä – kuin kirjottuina lankoina – että veikkaan, että olisin voinut laskea vuorten pesäkoloissa lymyävät korpit.

Merimiehet kiersivät Shadow'n kaukaa, kun taivalsimme edemmäs satama-alueella. Suuri metsästyskoiravanhus on toisesta silmästään sokea, eikä sen puhti riitä minkäänlaiseen verkkaista tallustamista raskaampaan liikuntaan, pahantapaisten merimiesten kurkkuihin kiinni käymisestä nyt puhumattakaan, mutta ulkonäön perusteella saa täysin toisen kuvan: Shadow on valtava ja pikimusta, ja sen hampaat ovat vitivalkeat ja tassut kuin karhulla. Minun olisi kenties kannattanut jättää se Lontooseen veljeni hoteisiin, mutten millään hennonut – etenkin, kun koiralla on tapana vaipua epätoivoon silloin, kun olen poissa.

Sain laukkuni raahattua satamaa pitkin ylös ja kylän poikki. Ulkona ei ollut juurikaan ihmisiä – useimmat olivat kaiketi pelloillaan tai kalastusveneillään – mutta ne harvat tuijottivat minua tavalla, jollaiseen kykenevät vain tunnetun maailman perukoilla asuvat maalaiset muukalaisen nähdessään. Yksikään ihailijoistani ei tarjonnut apua. Shadow tassutti vierelläni ja vilkaisi heitä hivenen kiinnostuneena, ja vasta siinä vaiheessa he käänsivät katseensa toisaalle.

Olen nähnyt rutkasti Hrafnsvikia takapajuisempiakin yhteisöjä, sillä työni on kiidättänyt minut ympäri Eurooppaa ja Venäjää niin suuriin kuin pieniinkin kyliin ja niin kauniille kuin karmeillekin korpimaille. Olen tottunut vaatimattomaan majoitukseen ja vaatimattomiin ihmisiin – kerran Andalusiassa ollessani nukuin maajussin juustovarastossa – mutten ole milloinkaan käynyt näin kaukana pohjoisessa. Tuulessa oli hiljattain sataneen lumen tuntua, kun se kiskoi huiviani ja viittaani. Minulta kesti hyvä tovi hiissä arkkuni ylös tien päähän, mutta jos jotakin olen, niin sinnikäs.

Kylää ympäröivä maisema oli pantu kokonaan pelloiksi. Nämä eivät olleet itselleni tuttuja siistejä mäenrinteitä, vaan joka puolelta muhkuraisia ja sammalpeitteisten tuliperäisten kivien peittämiä. Ja mikäli se ei vielä riittänyt hämäämään katsetta, niin mereltä lipui alinomaa usvan aaltoja rannikon ylle.

Saavuin kylän laidalle ja löysin pienen kinttupolun, joka johti mökille päin. Maasto oli niin jyrkkää, että polku oli silkkaa serpentiiniä. Itse mökki kyhjötti epävakaan oloisesti vuorenrinteen pienessä syvennyksessä. Sinne oli matkaa kylältä vaivaiset kymmenisen minuuttia, mutta ne kymmenen minuuttia olivat täynnä hiostavaa kipuamista, ja ovelle päästessäni olin läkähdyksissä. Ovi ei ollut ainoastaan auki, vaan lukkoa ei ollut alkuunkaan, ja oven auki työntäessäni tapasin sisältä lampaan.

Eläin tuijotti minua hetkisen pureksien jotakin ja maleksi sitten tiehensä liittyäkseen lajitovereidensa seuraan samalla, kun minä pidin sille kohteliaasti ovea auki. Shadow puuskahti, muttei muuten hätkähtänytkään – se on nähnyt runsaasti lampaita käyskennellessämme Cambridgea ympäröivällä maaseudulla ja suhtautuu niihin ikääntyvän koiran herrasmiesmäisellä välinpitämättömyydellä.

Jollain ilveellä sisällä tuntui olevan vielä kylmempää kuin ulkosalla. Tönö oli yhtä koruton kuin olin kuvitellutkin: seinät olivat rohkaisevan kiinteää kiveä, ja ilmassa haiskahti jokin – arvatenkin lunnien lanta, mutta saattoi haju olla lähtöisin lampaastakin. Pöytä ja tuolit olivat pölyisiä, perällä olevan pikkukeittiön monet seinältä roikkuvat kattilat taas erittäin pölyisiä. Tulisijan ja sen puulieden ääressä oli aataminaikainen nojatuoli, joka haiskahti homeelta.

Hytisin kylmästä, vaikka olin juuri raahannut arkkua ylämakeen. Tajusin, ettei minulla ollut sen paremmin puuta kuin tulitikkujakaan tämän nuhruisen loukon lämmittämiseen, ja

kenties sitäkin huolestuttavampaa oli se, etten välttämättä osaisi muutenkaan sytyttää pesään tulta – en näet ollut tehnyt niin koskaan aiemmin. Ikävä kyllä satuin juuri sillä hetkellä vilkaisuun ulos ikkunasta ja huomaamaan, että ulkona oli alkanut poryttää.

Ja juuri silloin, tapittaessani tyhjää kamiinaa nälkäisenä ja kylmissäni, aloin aprikoida, saattaisinko heittää veivini täällä.

Jotteivät lukijani olettaisi minun olevan keltanokka kenttätöissä vieraillla mailla, vakuutettakoon, etten tosiaankaan ole. Olen viettänyt useita kuukausia niin maalaisessa osassa Provencea, etteivät paikalliset olleet kuunaan nähneet kameraa – siellä paneuduin jokia asuttavaan haltialajiin *les lutins des rivières*. Sitä ennen oleskelin pitkään Apenniinien metsissä kauriinkasvoisia *fatoja* tutkimassa ja vietin puoli vuotta matkaamalla Kroatian erämaassa, missä avustin muuatta professoria, joka oli omistanut uransa vuorenväen musiikin analysoinnille. Mutta kaikissa niissä tapauksissa tiesin, mihin olin ryhtymässä, ja opiskelija tai pari oli hoitanut logistiikan puolestani.

Eikä matkalla ollut ollut lunta.

Ljoslanti on Skandinavian maista kaikkein syrjäisin – Norjan mannermaata ympäröivällä kesyttömällä merellä sijaitseva saari, jonka pohjoisrannikko hipoo pohjoista napapiiriä. Olin ottanut huomioon, miten hankalaa tällaiseen paikkaan olisi päästä – matka pohjoiseen oli pitkä ja epämurkava – mutta nyt aloin käsittää, etten ollut uhrannut ajatustakaan niille vaikeuksille, joita saattaisin kohdata sieltä pois pyrkiessäni, jos jokin vaikka menisikin pieleen. Etenkin sitten, kun jäisin merijään takia saarroksiin.

Äkkiä ponnahtin seisaalleni, kun ovelle koputettiin. Vierailija astui kuitenkin sisään minun luvastani välittämättä ja tömistä saappaitaan kuin mies, joka saapuu omaan huusholliinsa pitkän päivän jälkeen.

”Professori Wilde”, mies sanoi ja ojensi minulle kätensä. Käsi oli kookas, sillä miehelläkin piisasi kokoa sekä pituuden että harteiden ja keskivartalon ympäryksen puolesta. Hänen hiuksensa olivat mustat ja takkuiset ja kasvonsa jyrkät, ja hänellä oli murtunut nenä, mutta yhdessä nämä piirteet pukivat häntä yllättävän hyvin, jos kohta läpeensä luotaantyöntävällä tavalla. ”Otitkin näemmä koirasi mukaan. Hieno elikko.”

”Herra Egilson?” kysyin kohteliaasti ja kättelin häntä.

”No kukapa muukaan?” isäntäni vastasi. En osannut sanoa, oliko vastauksen tarkoitus olla töykeä vai oliko koko hänen perusolemuksensa lievästi vihamielinen. Tässä kohdin mainittakoon, että olen umpisurkea ihmistuntija, ja kyseisen heikkouden takia olen päätenyt monituisia kertoja hankaliin tilanteisiin. *Bamleby* olisi tiennyt prikulleen, miten suhtautua tällaiseen miehenkõrilääseen, ja olisi tähän mennessä luultavimmin jo naurattanut häntä jonkinlaisella hurmaavan vaatimattomalla sutkauksella.

Peijoonin Bamleby, minä ajattelin. En ole itse järin huumorintajuinen, ja tällaisissa tilanteissa toivon hartaasti, että voisin tukeutua sellaiseen luonteenpiirteeseen.

”On sinulla ollut aikamoinen matka”, Egilson sanoi tutkaillen minua kiusaannuttavasti. ”Ja ihan Lontoosta asti. Tulitko merikipeäksi?”

”Itse asiassa Cambridgesta. Laiva oli varsin –”

”Kyläläiset varmaan tuijottivat teikäläistä, kun tulit tietä pitkin, veikkaan ma? ’Kukas pikku hiirulainen se siinä tietä kapuaa?’ he tuumasivat. ’Ei kai sentään vaan se hieno tieteilijä, josta täällä on ollut puhetta, se joka saapuu kaukaa Lontoosta? On meinaan sen näköinen, ettei ikimailmassa selviydy tästä matkasta.’”

”Mistä minä tietäisin, mitä he minusta ajattelivat”, sanoin ja mietin, miten ihmeessä voisin kääntää keskustelun hivenen akuutimpiin asioihin.

”No, niin he minulle sanoivat”, hän totesi.

”Vai niin.”

”Kavutessani tänne ylös törmäsin vanhaan kunnon Samiin ja hänen vaimoonsa Hildeen. Täällä ollaan kovin kiinnostuneita niistä tutkimuksistasi. Kerropa, millä keinoin meinaat saada Väkeä kiikkiin? Perhoshavilla vai?”

Jopa minä saatoin erottaa, että kommentti oli tarkoitettu ilkkuvaksi, joten vastasin viileästi: ”Voin vakuuttaa, ettei tarkoitukseni missään tapauksessa ole saada teidän keijukaisväkeänne *kiikkiin*. Pysin ainoastaan tutkimaan heitä. Tällaista tutkimusta ei aiemmin ole Ljoslannissa tehty. Pelkäänpä, että muu maailma on viime aikoihin asti pitänyt teidän piilokansaanne lähinnä pelkkinä satuolentoina, toisin kuin monia muita Väkeen kuuluvia lajeja, jotka asuvat Britteinsaarilla ja Manner-Euroopassa ja joista yhdeksänkymmentä prosenttia on kattavasti tutkittu.”

”Kaikkien kannalta varmaan parempi, jos asiat ovat niin myös jatkossa.”

Se ei ollut järin rohkaisevaa. ”Ymmärtääkseni täällä Ljoslannissa asuu useita eri haltialajeja, joista monia tavataan Suðerfjöll-vuoriston näissä osissa. Aion tutkia kertomuksia Väen edustajista, aina kodinhaltioista hienohaltioihin.”

”Sellaisista jutuista en tiedä yhtikäs mitään”, Egilson sanoi värittömällä äänellä. ”Mutta tutkimukset kannattaa suosiolla rajata pelkkään pikkuväkeen. Toisten otusten ärsyttämisestä ei seuraa mitään hyvää – ei sinulle eikä meille.”

Se herätti heti paikalla kiinnostukseni, vaikka olinkin luonnollisesti jo kuullut vihjauksia Ljoslannin kauhistuttavista hienohaltioista – toisin sanoen niistä haltioista, jotka voivat ottaa liki ihmisen kaltaisen hahmon. Kysymyksiäni kuitenkin viivytti tuuli, joka paiskasi oven auki ja syöksi mökkiin lumihyutaileita suurena hyökynä. Egilson työnsi olkapäällään oven taas kiinni.

”Sataa lunta”, sanoin itselleni epätavanomaisen typerästi. Joudun ikäväkseni myöntämään, että nähdessäni lumen leijailevan takkaan aloin jälleen ajautua kohti kauhistuttavaa epätoivoa.

”Sellaista sattuu aina silloin tällöin”, Egilson vastasi. Huomasin pitäväni hänen äänestään erottuvasta mustasta huumorista enemmän kuin teennäisestä ystävällisyydestä, mikä ei tietenkään tarkoita, että olisin siitä kuitenkaan erityisemmin pitänyt. ”Mutta ei syytä huoleen. Talvi ei ole vielä täällä – se vain rykii vähän kurkkuaan. Nämä pilvet hälvenevät millä hetkellä hyvänsä.”

”Entä milloin talvi saapuu?” kysyin ilottomasti.

”Huomaat sen kyllä sitten”, hän sanoi. Ennen pitkää totuin juuri sen tapaisiin väänkyräisiin vastauksiin, sillä Krystjan on miehenäkin väänkyräinen. ”Olet nuori ollaksesi professori.”

”Tavallaan”, vastasin ja toivoin, että epämääräisyys kannustaisi jättämään moiset kommentit sikseen. En minä enää kolmissakymmenissä ole professoriksi erityisen nuori, tai en ainakaan niin nuori, että hämmästyttäisin ketään, mutta kahdeksan vuotta sitten olin kuin olinkin nuorin, jolle Cambridge oli koskaan myöntänyt professuurin.

Mies urahti huvittuneena. ”Minun täytyy suunnata takaisin tilalle. Voinko auttaa vielä jotenkin?”

Kysymys oli penseä, ja hän näytti siltä kuin olisi ollut vivahtamaisillaan kylki edellä ovesta, kun kiirehdin vastaamaan: ”Tee maistuisi kyllä. Ja tuota – missähän polttopuita mahdetaan säilyttää?”

”Halkolaatikossa”, hän sanoi ymmällään. ”Takan vieressä.”

Käännyin ympäri ja näin oitis hänen mainitsemansa laatikon. Olin luullut sitä jonkinlaiseksi alkeelliseksi liinavaatekaapiksi.

”Talon takana liiterissä piisaa lisää”, Egilson sanoi.

”Liiterissä.” Huoahdin helpotuksesta. Kauhukuvani kuoliaaksi jäätymisestä oli ollut ennenaikainen.

Hän selvästikin huomasi tavan, jolla lausuin sanan – sen soinnista ikävä kyllä havaitsi, etten ollut koskaan sanonut sitä aiemmin, sillä hän tokaisi: ”Teikäläinen taitaakin olla sisätiloissa viihtyvää tyyppiä? Valitettavasti sellaisia kavereita on täällä aika niukasti. Pistän Finnin tuomaan teetä. Hän on poikani. Ja ennen kuin kysyt, tulitikut ovat tulitikkulaatikossa.”

”Luonnollisesti”, vastasin ikään kuin olisin jo aiemmin huomannut tulitikkulaatikon. Piru periköön ylpeyteni, mutten iljennyt tiedustella sen sijaintia nöyryyttävän halkolaatikkojupakan jälkeen. ”Kiitos, herra Egilson.”

Hän räpäytti hitaasti silmiään, veti sitten taskustaan pienen laatikon ja asetti sen pöydälle. Sitten hän meni menojaan yhdessä hyisen ilman hulmahduksessa.

*20. lokakuuta
– illalla*

KRYSTJANIN LÄHDÖN jälkeen pönkitin oven kiinni laudalla, joka epäilemättä oli jätetty nojalleen seinää vasten juuri sitä tarkoitusta varten ja jota en aiemmin ollut pannut merkille, kuten en halvatun halkolaatikkoakaan. Sen jälkeen kulutin täysin hedelmättömät kaksikymmentä minuuttia puiden ja tulitikkujen kanssa, kunnes ovelle koputettiin uudelleen.

Avasin oven toivoen hartaasti, että tämän vierailijan jonkinasteinen kohteliaisuus tietäisi hyvää eloonjäätyni kannalta.

”Professori Wilde”, kynnyksellä seisova nuorimies tervehti samaan aavistuksen ihailevaan sävyyn, jota olen kuullut ennenkin maalaiskylissä, ja minä olin vähällä sulaa helpotuksesta. Finn Krystjanson oli melkein kuin kopio isästään, joskin keskivartaloltaan kapoisempi ja ilmeeltään miellyttävämpi.

Hän kätteli minua innokkaasti, hipsi sisälle mökkiin ja hätkähti hiukan Shadow’n nähdessään. ”Siinäpä vasta komea eläin”, Finn sanoi. Hänellä oli paksumpi korostus kuin isälleen, vaikka hän puhuikin englantia aivan sujuvasti. ”Antaa susille miettimisen aihetta.”

”Hmm”, minä sanoin. Shadow’ta eivät sudet juuri kiinnosta – sen mielessä ne tuntuvat kuuluvan samaan luokkaan kissojen kanssa. Minun on vaikea kuvitella, mitä koirani

tekisi joutuessaan suden kanssa nokikkain, muuta kuin haukottelisi ja läimäisisi petoa ruokalautasen kokoisella tassullaan.

Finn silmäili kylmää tulisijaa ja katkenneiden tulitikkujen røykkiötä eikä näyttänyt yllättyneeltä. Otaksuin, että hänen isänsä oli jo varoittanut häntä kyvyistäni. *Sisätiloissa viihtyvä tyyppi* kirpaisi edelleen.

Hän sai tuossa tuokiossa aikaan eloisasti rätisevän valkean ja nosti kattilallisen vettä kiehumaan liedelle. Hän puheli ahertaessaan ja opasti minut mökin takana kulkevalle purolle, joka oli ymmärtääkseni ainoa vedensantipaikkani, sillä tönössä ei ollut juoksevaa vettä. Hän kertoi minulle myös ulkokäymälästä sekä kyläkaupasta, josta voisin käydä ostamassa tykötarpeita. Isäntäväki tarjoaisi minulle aamiaisen, ja päivällistä taas saisin paikallisesta kievarista. Omillani olisin vain lounasaikaan, mikä sopi minulle mainiosti, sillä olen tutkimustyötä tehdessäni tottunut viettämään päiviä kentällä, minne pakkaan omat kevyet eväni.

”Isä sanoo, että te kirjoitatte kirjaa”, Finn sanoi latoen halkoja takan viereen. ”Meidän piilokansasta.”

”Enkä vain piilokansasta”, minä sanoin. ”Kirja kertoo kaikista tunnetuista Väkeen kuuluvista lajeista. Olemme oppineet heidänlaisistaan kosolti tämän tieteen aikakauden sarastettua, mutta kukaan ei ole vielä ryhtynyt kokoamaan tietoa yhteen kaikenkattavaan oppaaseen.”*

Hän loi minuun katseen, joka oli samanaikaisesti epäilevä ja vaikuttunut. ”Jopas. Kuulostaa melkoiselta urakalta.”

* Tiettyihin alueisiin liittyviä yksityiskohtaisia käsikirjoja on toki olemassa – niistä esimerkkinä Vladimir Foleyn *Opas Venäjän kansanperinteisiin*. Lisäksi mainittakoon Windermere Scottin *Valitsen rautaisen tien: Matkani kiskoilla kätkettyjen maiden halki*, mutta kyseinen teos on kirjoittajan henkilökohtainen matkakertomus ja sisällöltään erittäin valikoiva (minkä lisäksi Scott horjuttaa omaa uskottavuuttaan sisällyttämällä mukaan absurdeja tarinoita kummituksista).

”Sitä se on.” Tarkkaan ottaen työ on kestänyt yhdeksän vuotta. Olen työstänyt opasta siitä lähtien, kun suoritin tohtorintutkinnon. ”Toivon, että saan kenttätöni täällä valmiiksi kevääseen mennessä – teidän piilokansaanne käsittelevä luku on viimeinen puuttuva osanen. Kustantajani jo odottelee käsikirjoitusta malttamattomana.”

Kustantajan mainitseminen selvästi teki Finniin taas syvän vaikutuksen, joskin hänen otsansa pysyi edelleen rypyssä. ”No jaa. Tarinoitahan meillä riittää. En tosin menisi van-nomaan, että niistä on teille mitään iloa.”

”Tarinat ovat aina hyödyllisiä”, sanoin. ”Itse asiassa ne ovat suorastaan haltiatiedon perusta. Ilman tarinoita olisimme aivan hukassa – kuin tähtitieteilijöitä, jotka eivät pääse tiiraamaan taivaalle.”

”Ne kaikki eivät kylläkään pidä paikkaansa”, hän vastasi kulmiaan kurtistaen. ”Eivät varmasti. Kaikki tarinaniskijät värittävät juttujaan. Kuuntelisitte vaikka isoäitiäni, kun hän pääsee kunnolla vauhtiin – me olemme totta kai pelkkänä korvana, mutta naapurikylästä tuleva vierailija väittää, ettei ole koskaan kuullutkaan koko juttua, vaikka hänen oma maammonsä kertoilisi kotilieden ääressä aivan samaa tarinaa.”

”Tuollainen vaihtelu on tavallista. Ja kun kysymys on Väestä, joka tarinassa on siitäkin huolimatta jonkin verran perää – jopa niissä, jotka ovat puppua.”

Olin voinut jatkaa haltiatarinoista esitelmöintiä – olen kirjoittanut aiheesta lukuisia artikkeleita – mutten tiennyt, miten puhuisin hänelle tutkimustyöstäni, mikäli sanani kuulostaisivat hänen korvaansa täysin käsittämättömiltä. Totuus on se, että Väkeen liittyvissä asioissa tarinat ovat kaikki kaikessa. Tarinat kytkeytyvät heihin ja heidän maailmaansa perustavanlaatuisella tavalla, jota kuolevaisten on vaikea käsittää. Yksittäinen tarina saattaa kuvailla jotakin

menneisyyden sattumusta, mutta ennen kaikkea se toimii mallina, joka ohjaa heidän käyttäytymistään ja ennakoi tulevaisuuden tapahtumia. Väellä ei ole minkäänlaista oikeusjärjestystä, ja vaikken väitäkään, että he pitäisivät tarinoita mitenkään lainomaisena, ovat ne silti lähin vastine jonkinlaiselle järjestykselle heidän maailmassaan.*

Niinpä sanoin lopuksi yksinkertaisesti: ”Tutkimustyöni koostuu useimmiten jonkinlaisesta yhdistelmästä suullisia selostuksia ja käytännön tutkimusta. Jäljitystä, kentällä tapahtuvaa havainnointia ja sen sellaista.”

Finnin otsan uurteet lähinnä syvenivät. ”Ja tekö – tekö siis olette tehnyt tällaista ennenkin? Meinaan, olette tavannut heikäläisiä. Haltiaväkeä.”

”Monta kertaa. Sanoisin, etteivät ne piilotettunne pysty mitenkään yllättämään minua, mutta se taito – siis kyky yllättää – taitaa olla kaikilla keijukaisilla verissä, eikö totta?”

Finn hymyili. Epäilen, että hän piti sillä hetkellä minuakin puolittain Väkeen kuuluvana: kummallisena velhottarena, joka on manattu esiin keskelle tätä muusta maailmasta syrjässä olevaa kylää. ”Paha mennä sanomaan”, hän vastasi. ”Minä kun olen tuntenut vain meidän Väkeämme. Olen aina ollut sitä mieltä, että siinä on yhdelle miehelle enemmän kuin riittävästi.”

Hänen äänensävyänsä oli tummunut hiukan, muttei niinkään uhkaavalla kuin synkällä tavalla – sellaisella, jota käytetään, kun puhutaan hankaluuksista, jotka yksinkertaisesti kuuluvat elämään. Hän laski pöydälle tumman limpun, ilmoitti muina miehinä, että leipä oli kypsennetty

* Esther May Halliwellin *Metafolkloristisia esseitä* sisältää katsauksen siihen, miten tätä ilmiötä koskeva ajattelutapamme on kehittynyt sitten valistuksen ajan skeptisismiin, jossa haltiatarinoita pidettiin Väen ymmärtämisen kannalta toissijaisina – ellei peräti täysin merkityksettöminä – empiirisiin todisteisiin verrattuna. Nykyaikaisen näkemyksen mukaan kyseisenlaiset tarinat ovat erottamaton osa haltioita itseään.

geotermisesti maan alla, ja lisäsi sitten kylkipojaksi kylliksi juustoa ja suolakalaa kahdelle. Tähän kaikkeen hän suhtautui oikein hilpeästi ja näytti päättäneen, että liittyisi seuraani vaatimattomalle aterialle.

”Kiitos”, minä sanoin, ja tuijotimme toisiamme vaivaantuneina. Epäilin, että minun kuuluisi lisätä vielä jotakin muuta – kenties tiedustella hänen elämästään tai töistään tai laskea leikkiä omasta neuvottomuudestani – mutta olen aina ollut toistaitoinen sellaisessa ystävällismielisessä jutustelussa, eikä elämäni tieteilijänä anna minulle juurikaan tilaisuuksia taidon harjaannuttamiseksi.

”Onko äitisi näillä main?” kysyin viimein. ”Kiittäisin häntä leivästä.”

Olen kenties keuhko tulkitsemaan tunteita, mutta minulla on tarpeeksi kokemusta näissä tilanteissa töppäilystä tietääkseni, etten olisi voinut huonommin valita sanojani. Finnin komeat kasvot valahtivat ilmeettömiksi, ja hän vastasi: ”Minä sen leivoin. Äiti nukkui pois yli vuosi sitten.”

”Pyydän anteeksi”, sanoin ja esitin yllättynyttä salatak-seni sen, että Egilson oli maininnut kyseisen seikan eräässä varhaisimmista kirjeistämme. *Olipahan sekin asia unohtaa, senkin älykääpiö.* ”No, olet siinä melkoisen taitava”, lisäsin. ”Oletan, että isäsi on taidoistasi ylpeä.”

Ikävä kyllä sain siihen taitamattomaan huomautukseen vastaukseksi vain irvistyksen ja otaksuin, ettei hänen isänsä todellisuudessa ollut ylpeä poikansa keittotaidoista – ehkä hän jopa piti sitä jonkinlaisena miehisyyden halventamisena. Finn vaikutti kaikeksi onneksi sisimmältään hyväsydämiseltä ja sanoi hivenen muodolliseen sävyyn: ”Toivottavasti nau-titte. Jos tarvitsette vielä jotain muuta, lähettäkää sana isolle talolle. Sopiiko puoli seitsemän teille aamiaisajaksi?”

”Sopii”, vastasin harmissani siitä, että Finnin aiempi luon-teva sävy oli muuttunut. ”Kiitos.”

Romanttinen hyvänmielen fantasia vie pohjoisen tuiskuihin ja haltioiden matkaan.

Cambridgen professori Emily Wilde on monin tavoin taitava: Hän on haltiatiedon asiantuntija. Hän on nerokas tutkija. Mutta hän ei ole järin hyvä ihmisten kanssa. Kun Emily saapuu tutkimusmatkalle piskuiseen Hrafnsvikin kylään, hänellä ei ole aikomustakaan hieroa tuttavuutta hitaasti lämpiävien paikallisten kanssa. Eikä hän etenkään halua viettää aikaa hurmaavan ja holtittoman kollegansa Wendell Bamblebyn seurassa.

Raottaessaan ovea aiemmin tutkimattoman haltiakansan maailmaan Emily törmää toiseenkin mysteeriin: kuka on Wendell Bambleby ja mitä hän haluaa? Ratkaisutakseen arvoituksen Emilyn on paljastettava oman sydämensä salat.

”Emily Wilden haltiatiedon opas lumosi minut tehokkaammin kuin yksikään haltiakuningas.”

KIRJAILIJA MEGAN BANNEN

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-6790-6

Kansi: Vera Drmanovski